

FÖRSLAG TILL AVGÖRANDE AV GENERALADVOKAT

PAOLO MENGOTZI

föredraget den 11 november 2010¹

I — Inledning

1. Förevarande begäran om förhandsavgörande, som i huvudsak avser tolkningen av artiklarna 81 EG, 82 EG och 86 EG framställdes i samband med en tvist mellan försäkringsbolaget AG2R Prévoyance (nedan kallat AG2R) och ett bageriföretag, SARL Beaudout Père et Fils (nedan kallat Beaudout), avseende sistnämndas vägran att ansluta sig till det obligatoriska systemet för kompletterande ersättning för sjukvårdsavgifter som AG2R erbjuder bageriföretag i Frankrike.²

konkurrensbestämmelser på organ som ansvarar för förvaltningen av system för social trygghet, avser det enligt min mening huvudsakligen att klargöra tolkningen av begreppet företag i den mening som avses i artiklarna 81 EG och 82 EG.

II — Tillämpliga bestämmelser

2. Även om målet ingår i ett sammanhang med en relativt omfattande rättspraxis vad gäller tillämpningen av fördragets

A — Den franska lagstiftningen

¹ — Originalspråk: franska.

² — Det ska påpekas att begäran om förhandsavgörande har framställts av Tribunal d'instance de Dax (Frankrike) i tre andra mål avseende tolkningen av fördragets konkurrensbestämmelser som avser liknande tvister mellan AG2R och franska bageri- och konditoriföretag som för närvarande är anhängiga vid domstolen [de förenade målen C-97/10–C-99/10, AG2R Prévoyance]. Eftersom begäran om förhandsavgörande inkom innan fördraget om Europeiska unionens funktionssätt trädde i kraft, kommer jag att hänvisa till bestämmelserna i EG-fördraget.

3. I Frankrike omfattas ersättning av kostnader som har uppkommit i samband med sjukdom eller olycksfall delvis av det grundläggande socialförsäkringssystemet. Den del av kostnaderna som den försäkrade ska betala kan delvis ersättas genom en kompletterande sjukvårdsförsäkring Cirka 93 procent av den

franska befolkningen omfattas av en kompletterande sjukförsäkring.³

avtal en bestämmelse i vilken det anges under vilka villkor och hur ofta sättet på vilket ömsesidig riskfördelning fungerar kan omprövas. Omprövningen måste ske inom fem år.

4. Anslutningen av anställda inom en viss bransch till en sådan kompletterande försäkring kan föreskrivas i ett avtal eller ett kollektivavtal som undertecknats av företrädare för arbetsgivare och arbetstagare enligt artikel L. 911-1 i den franska lagen om social trygghet (Code de la sécurité sociale).

6. I artikel L. 912-1 i lagen om social trygghet anges även att när de avtal som avses i första stycket är tillämpliga på ett företag som före tidpunkten för ikraftträdandet tecknat eller ingått avtal med ett annat organ än de som föreskrivs i avtalen, för att garantera samma risker på en motsvarande nivå, är bestämmelserna i artikel L. 132-23 andra stycket i den franska lagen om arbete (code du travail) tillämpliga.

5. I artikel L. 912-1 i ovannämnda lag föreskrivs att anslutning till ett system för kompletterande sjukförsäkring är obligatorisk. I ovannämnda artikel anges att när det i branschavtal eller branschövergripande avtal som avses i L. 911-1 föreskrivs ömsesidig riskfördelning som dessa avtal avser att täcka med hjälp av ett eller flera organ som anges i artikel 1 i lag nr 89-1009 av den 31 december 1989 om förstärkning av de garantier som erbjuds försäkrade mot vissa risker, eller av ett eller flera institut som avses i artikel L. 370-1 i den franska lagen om försäkring (code des assurances), till vilka företag som omfattas av tillämpningsområdet för sådana avtal är obligatoriskt anslutna, så innehåller ovannämnda

7. I artikel L. 132-23 andra stycket i lagen om arbete föreskrivs att för det fall att branschavtal eller övergripande branschavtal tillämpas i företaget efter ikraftträdandet av de avtal eller överenskommelser som ingåtts ska bestämmelserna i dessa avtal eller överenskommelser ändras som en följd av detta.

3 — Se studien från ministère du Travail, de la Solidarité et de la Fonction publique – direction de la recherche, des études, de l'évaluation et des statistiques (DREES) (ministeriet för arbete, solidaritet och statlig anställning, direktoratet för forskning, studier, utvärdering och statistik), *Les contrats les plus souscrits auprès des complémentaires santé en 2007, études et résultats*, nr 698, augusti 2009, s. 2, tillgänglig på webbsajten med följande adress <http://www.travail-solidarite.gouv.fr/etudes-recherche-et-statistiques,898/publications,904/etudes-et-resultats,920/no-698-les-contrats-les-plus,10202.html>.

8. Enligt artikel 1 i lag nr 89-1009, i dess lydelse enligt lag nr 94-678 av den 8 augusti 1994, till vilken det hänvisas i artikel L. 912-1 i lagen om social trygghet, kan försäkringsverksamhet enbart bedrivas av försäkringsbolag eller försäkringsinstitutioner som

regleras enligt lagen om social trygghet eller jordbrukslagen (code rural) och av ömsesidiga försäkringsbolag.

B — Tilläggsavtalet till det nationella kollektivavtalet

9. Försäkringsbolagen omfattas av avsnitt 3 i bok IX i lagen om social trygghet. Enligt artikel L. 931-1 i ovannämnda lag är dessa bolag civilrättsliga juridiska personer utan vinstsyfte. De är partssammansatta och administreras gemensamt av anslutna medlemmar (de företag som ingått ett avtal med detta organ) eller deltagande medlemmar (anställda som är anslutna till de anslutna medlemmarna och tidigare anställda hos dessa). De omfattar bland annat personskadeförsäkring vid olyckor och sjukdom. I artiklarna L. 931-4–L. 932-5 i lagen om social trygghet regleras inrättandet, funktionssättet och upplösningen av försäkringsinstitutioner samt de transaktioner som de är behöriga att genomföra. Dessa institutioner ska framför allt godkännas av den nationella tillsynsmyndigheten⁴ och uppfylla de skyldigheter som följer av lag eller förordning vad gäller kapital⁵ och solvensmarginaler.⁶

10. Den 24 april 2006 ingick arbetsgivarorganisationen inom bageribranschen och olika arbetstagarorganisationer inom branschen ett tilläggsavtal till det nationella kollektivavtalet för bageri- och konditoriföretag av den 19 mars 1978 (nedan kallat det nationella kollektivavtalet), genom vilket ett system för kompletterande ersättningar av sjukvårdsgifter inrättades inom bageribranschen (nedan kallat tilläggsavtalet).

11. Ovannämnda tilläggsavtal är tillämpligt på samtliga företag som omfattas av det nationella kollektivavtalet och har upprättats till förmån för samtliga anställda inom företagen som har varit anställda en månad i ett och samma företag. I inledningen anges bland annat att tilläggsavtalet syftar till ömsesidig riskfördelning på branschnivå, vilket å ena sidan möjliggör överbryggandet av de svårigheter som vissa företag inom branschen, i allmänhet små företag, har i samband med inrättandet av ett kompletterande system för social trygghet och å andra sidan säkerställer tillgången till sociala förmåner oberoende av bland annat ålder eller hälsotillstånd.

12. Enligt artikel 4 i tilläggsavtalet omfattas samtliga kostnader som uppstått under garantiperioden och som är föremål för ersättning och en individuell avräkning enligt det grundläggande systemet för social trygghet enligt lagstiftning om sjukdom, olycksfall i

4 — Artiklarna L. 931-5–L. 931-8-1 i lagen om social trygghet.

5 — Se framför allt artiklarna R. 931-10-12–R. 931-10-16 i lagen om social trygghet avseende de skyldigheter och tekniska bestämmelser som gäller för institutioner som erbjuder andra försäkringar än rena livförsäkringar.

6 — Se framför allt artiklarna R. 931-10-3–R. 931-10-5 i lagen om social trygghet avseende de solvensmarginaler som gäller för institutioner som erbjuder andra försäkringar än rena livförsäkringar.

arbetet, arbetssjukdomar och moderskap av det kompletterande systemet. Vidare täcks även de kostnader som inte betalas av det sistnämnda systemet och som uttryckligen anges i förteckningen över garantier i bilagan till tilläggsavtalet.⁷

13. Enligt artikel 5 i tilläggsavtalet var avgiften för åren 2007 och 2008 40 euro per månad för varje anställd vad gäller det allmänna systemet.⁸ Denna avgift som ska omprövas efter utgången av den tvååriga tillämpningsperioden för systemet betalas till hälften av arbetsgivaren.

14. Enligt artikel 13 i tilläggsavtalet utsågs AG2R som försäkringsgivare för kompletterande ersättningar. AG2R är en försäkringsinstitution som regleras enligt lagen om social trygghet och står under tillsyn av myndigheten för kontroll över försäkringar och ömsesidiga försäkringsbolag. I denna artikel anges dessutom att sättet för hur detta ömsesidiga system ska organiseras ska omprövas av den nationella partssammansatta kommissionen för den aktuella branschen, som ska

sammanträda inom fem år från ikraftträdandet av tilläggsavtalet.

15. I artikel 14 i tilläggsavtalet återfinns en så kallad överflyttningsklausul ("clause de migration") i vilken det föreskrivs att anslutning till systemet för kompletterande ersättning av sjukvårdsavgifter är obligatorisk från och med ikraftträdandet av tilläggsavtalet. I ovan nämnda artikel stadgas att obligatorisk anslutning även gäller för företag som ingått ett kompletterande avtal för hälso- och sjukvård med en annan försäkringsgivare med samma garantier eller mer omfattade garantier än de som anges i tilläggsavtalet.

16. Enligt artikel 16 i tilläggsavtalet trädde detta i kraft den 1 januari 2007.

17. Genom beslut av den 16 oktober 2006⁹ utvidgade ministeriet för sysselsättning, social sammanhållning och boende, till följd av en ansökan om utvidgning som framställdes av de organisationer som undertecknat tilläggsavtalet, de verkningar och påföljder som föreskrivs i tilläggsavtalet till samtliga bageri- och konditoriföretag som är etablerade i landet genom att föreskriva att bestämmelserna i tilläggsavtalet är tvingande.

7 — Denna bilaga innehåller en detaljerad förteckning över en rad garantiposter som omfattar sjukhusvård för medicinsk behandling och kirurgiska ingrepp, medicinska åtgärder, tandvård, kostnader för optiker, kurbehandlingar, moderskap samt preventiva åtgärder.

8 — Detta belopp uppgick till 32 euro vad gäller systemet i Elsass-Lothringen. Enligt uppgifter från de berörda parterna reducerades det sistnämnda beloppet från och med den 1 januari 2008 till 28 euro (se artikel 2 i tilläggsavtal nr 2 av den 12 november 2007 till tilläggsavtalet, som bifogats den franska regeringens skriftliga yttrande).

9 — Beslut avseende utvidgning av ett tilläggsavtal till det nationella kollektivavtalet för bagerier och konditorier (företag) (JORF av den 25 oktober 2006, s. 15787).

III — Bakgrunden till tvisten vid den nationella domstolen och tolkningsfrågan

18. Beaudout är sedan den 10 oktober 2006 ansluten till försäkringsbolaget ABELA vad gäller den kompletterande sjukförsäkringen.

19. Till följd av Beaudouts vägran att ansluta sig till AG2R:s system väckte AG2R talan mot Beaudout vid Tribunal de grande instance de Périgueux, med yrkande att Beaudout ska förpliktas att reglera sin anslutning och utge de avgifter som inte betalats sedan tilläggsavtalet trädde i kraft, nämligen sedan den 1 januari 2007.

20. Beaudout har bestritt att tilläggsavtalet är lagenligt.

21. Den hänskjutande domstolen underkände vissa av Beaudouts argument med avseende på huruvida tilläggsavtalet är förenligt med den nationella lagstiftningen och jämförde situationen i det mål som anhängiggjorts vid den hänskjutande domstolen med det mål som utmynnade i domstolens dom av den 21 september 1999, Albany.¹⁰

22. Den hänskjutande domstolen konstaterade först att det till skillnad från vad som gällde för de pensionsfonder som var aktuella i den

ovannämnda domen i målet Albany, vilka det var obligatoriskt att ansluta sig till såvida inte dispens medgavs, inte var möjligt att medge dispens enligt tolkningen av artikel L. 912-1 i lag om social trygghet eller enligt artikel 14 i tilläggsavtalet. Nämda domstol slog därefter fast att domen i målet Albany inte kunde tillämpas analogt på de faktiska omständigheter som underställts den för prövning. Den hänskjutande domstolen påpekade dessutom att AG2R ”förefaller ha en dominerande ställning inom bageri- och konditoribranschen och förefaller ... uppenbarligen vara oförmöget att uppfylla marknadens krav för denna typ av verksamhet”.

23. Tribunal de grande instance de Périgueux (Frankrike) beslutade följaktligen att vilande-förklara målet och hänskjuta följande fråga till EU-domstolen för förhandsavgörande:

”Är införandet av en bestämmelse om obligatorisk anslutning till ett system för kompletterande sjukförsäkring som det som föreskrivs i artikel L 912-1 i lagen om social trygghet, och det tilläggsavtal som av offentliga myndigheter – på begäran av organisationer som företräder arbetsgivare och arbetstagare i en viss bransch – gjorts obligatoriskt, i vilket det föreskrivs en anslutning till ett enda organ som har till uppgift att handha ett kompletterande sjukvårdssystem utan att det finns någon möjlighet för de berörda företagen att få dispens från denna anslutning, förenliga med artiklarna 81 EG och 82 EG, eller kan dessa åtgärder medföra att det utsedda organet får en dominerande ställning som utgör missbruk?”

10 — Dom av den 21 september 1999 i mål C-67/96, Albany (REG 1999, s. I-5751).

IV — Förfarandet vid domstolen

från anslutning för bageri- och konditoriföretag i Frankrike.

24. Skriftliga yttranden har i enlighet med artikel 23 i domstolens stadga inkommit från parterna i målet vid den nationella domstolen, den tyska och den franska regeringen samt Europeiska gemenskapernas kommission.

27. Ovannämnda antagande föranleder mig att göra följande två anmärkningar avseende den nationella lagstiftningen och unionsrätten.

25. De berörda parterna samt Konungariket Belgien har även hörts vid förhandlingen den 30 september 2010 med undantag för den tyska regeringen som efter eget önskemål inte var representerad vid förhandlingen.

28. Vad beträffar anmärkningarna avseende den nationella lagstiftningen framgår, av antagandet i punkt 26 i förevarande förslag till avgörande från vilket den hänskjutande domstolen utgått, att denna i likhet med AG2R tycks anse att avtal och överenskommelser som *anpassats* före en bestämmelse om obligatorisk anslutning såsom den som är aktuell i målet vid den nationella domstolen och som avses i L. 132-23 andra stycket i lagen om arbete ska tolkas på så sätt att franska bageri- och konditoriföretag är skyldiga att avstå från sina tidigare försäkringar och följaktligen tillämpa överflyttningsklausulen i tilläggsavtalet genom att ansluta sig till AG2R.¹¹

V — Bedömning

A — Inledande anmärkningar

26. Av tolkningsfrågans avfattning, som ligger till grund för frågan, framgår att införandet av en bestämmelse om obligatorisk anslutning till ett system för kompletterande sjukförsäkring som det i målet vid den nationella domstolen, följer av den *franska lagstiftningen och dess bestämmelser*. Det finns enligt bestämmelsen *ingen* möjlighet till dispens

29. Den hänskjutande domstolen har även medgett att ovannämnda skyldighet för företag inom den berörda branschen även gäller i

¹¹ — Denna tolkning framgår av dom av den 10 oktober 2007 från Cour de cassation, avdelningen för socialmål (Frankrike) som AG2R åberopat vid den hänskjutande domstolen och som nämnda part bifogat sitt skriftliga yttrande till domstolen.

nationell lagstiftning – inte enbart när samma risker på motsvarande nivå, i den mening som avses i artikel L. 912-1 i lagen om social trygghet, garanteras i tidigare avtal och överenskommelser utan även när den försäkring som erbjuds, i förekommande fall, är mer omfattande.¹² Det ankommer inte på EU-domstolen, ens implicit, att ifrågasätta den hänskjutande domstolens tolkning av den nationella lagstiftningen.

30. Vad beträffar anmärkningarna avseende unionsrätten har den hänskjutande domstolen visserligen begränsat sin tolkningsfråga till att avse tolkningen av artiklarna 81 EG och 82 EG. Den uttryckliga hänvisningen till den franska lagstiftningen och dess bestämmelser, även i frågan, medför enligt min mening emellertid att domstolen vid prövningen av nämnda fråga och i sitt svar på frågan måste beakta artiklarna 10 EG och 86 EG.

31. Det råder inga tveksamheter i fråga om att den hänskjutande domstolen inte enbart ska bedöma ett företags beteende i den mening som avses i artiklarna 81 EG och 82 EG utan även och framför allt bedöma huruvida

de lagar och författningar som antagits av en medlemsstat, såsom artikel L-912-1 i lagen om social trygghet och ministerbeslutet genom vilket tilläggsavtalet utvidgades till att omfatta samtliga franska bageri- och konditoriföretag, är förenliga med dessa artiklar.

32. Å ena sidan medför artikel 10 EG, jämförd med artikel 81 EG att medlemsstaterna inte får vidta eller bibehålla åtgärder – inte heller i form av lagar eller andra författningar – som kan leda till att de konkurrensregler som är tillämpliga på företag förlorar sin ändamålsenliga verkan.¹³ Å andra sidan ska medlemsstaterna enligt artikel 86.1 EG, bland annat beträffande företag som de beviljar särskilda eller exklusiva rättigheter, inte vidta och inte heller bibehålla någon åtgärd som strider mot reglerna i fördraget. Medlemsstaterna får enligt denna bestämmelse inte uppmuntra dessa företag att missbruka sin dominerande ställning i den mening om avses i artikel 82 EG.

33. Domstolen är dessutom oförhindrad att ge alla de upplysningar om unionsrättens tolkning som kan vara användbara för den hänskjutande domstolen utan att sistnämnda uttryckligen nämnt dessa i sin begäran om förhandsavgörande, bland annat med hänsyn till

12 — Beaudout har i målet vid den nationella domstolen gjort gällande att tilläggsavtalet strider mot artikel L. 912-1 i lagen om social trygghet, eftersom överflyttningssklausulen i artikel 14 i nämnda tilläggsavtal kan bli tillämplig när det avtal som ingåtts med en försäkringsgivare före de offentliga myndigheternas utvidgning av det aktuella ömsesidiga systemet ger garantier som är mer omfattande än de som ges enligt sistnämnda, vilket påstås vara fallet vad gäller den försäkring som tecknats hos ABELA den 10 oktober 2006.

13 — Se, bland annat, dom av den 17 november 1993 i mål C-2/91, Meng (REG 1993, s. I-71; svensk specialutgåva, volym 14, s. I-407), punkt 14, domen i det ovannämnda målet Albany, punkt 65, dom av den 21 september 1999 i de förenade målen C-115/97–C-117/97, *Brentjens* (REG 1999, s. I-6025), punkt 65, och av den 21 september 1999 i mål C-219/97, *Drijvende Bokken* (REG 1999, s. I-6121), punkt 55, samt dom av den 19 februari 2002 i mål C-35/99, *Arduino* (REG 2002, s. I-1529), punkt 34.

skälen till den hänskjutande domstolens beslut om hänskjutande och tvisteföremålet.¹⁴

34. I förevarande fall framgår det av skälen till beslutet om hänskjutande att det i första hand ankommer på den hänskjutande domstolen att fastställa huruvida införandet av en bestämmelse om obligatorisk anslutning till ett system för kompletterande sjukförsäkring som det som föreskrivs i artikel L 912–1 i lagen om social trygghet, jämförd med artikel 14 i tilläggsavtalet, strider mot artikel 10 EG och artikel 81 EG och, i andra hand huruvida en försäkringsgivare, såsom AG2R, som företag inom en viss bransch och inom ett visst område är skyldiga att ansluta sig till på grund av den ensamrätt som det tilldelats, utan någon möjlighet till dispens, missbrukar sin dominerande ställning.

35. Efter denna omformulering av den ställda frågan i enlighet med skälen till beslutet om hänskjutande, kommer jag i det följande att pröva de två delar som frågan delats in i ovan.

B — Tolkningen av artiklarna 10 EG och 81 EG i samband med införandet av en bestämmelse om obligatorisk anslutning till ett system för kompletterande sjukförsäkring

36. I likhet med de berörda parter som ingett skriftliga yttranden till domstolen, förutom Beaudout, anser jag att ett sådant avtal som det som det rör sig om i målet vid den nationella domstolen samt den handling genom vilken nämnda avtal utvidgades till att omfatta samtliga franska bagerier inte omfattas av tillämpningsområdet för artiklarna 10 EG och 81 EG.

37. Det ska i detta avseende i första hand erinras om att domstolen, i domarna i de ovannämnda målen Albany, Brentjens' och Drijvende Bokken, slog fast att det av en ändamålsenlig och sammanhängande tolkning av fördragets samtliga bestämmelser framgår att avtal som slutits inom ramen för kollektiva förhandlingar mellan arbetsmarknadens parter i socialpolitiska syften inte ska anses omfattas av artikel 85.1 i EG-fördraget (nu artikel 81.1 EG), på grund av deras beskaffenhet och syfte.¹⁵

38. Vad gäller beskaffenheten av det avtal som är föremål för tvisten vid den nationella domstolen kan konstateras att detta har

14 — Se, för ett liknande resonemang, bland annat, dom av den 5 mars 2009 i mål C-350/07, Kattner Stahlbau (REG 2009, s. I-1513), punkterna 25 och 26, och av den 27 oktober 2009 i mål C-115/08, ČEZ (REG 2009, s. I-10265), punkt 81 och där angiven rättspraxis.

15 — Domarna i de ovannämnda målen Albany, punkterna 59 och 60, Brentjens, punkterna 56 och 57, och Drijvende Bokken, punkterna 46 och 47.

slutits i form av ett tilläggsavtal till ett kollektivavtal och utgör resultatet av en kollektivavtalsförhandling mellan de organisationer som företräder arbetsgivarna respektive arbetstagarna.

39. Vad gäller beskaffenheten har det avtal som är föremål för tvisten i målet vid den nationella domstolen, liksom det avtal som var aktuellt i domen i målet van der Woude,¹⁶ dessutom till syfte att införa ett obligatoriskt system för kompletterande ersättning för sjukvårdsavgifter inom bageribranschen som bidrar till att förbättra anställnings- och arbetsförhållandena, inte enbart genom att garantera arbetstagarna de nödvändiga medlen för att betala sjukvårdskostnaderna utan även genom att minska de kostnader som dessa, vid avsaknad av ett kollektivavtal, skulle ha varit tvungna att bära. Vad gäller sistnämnda punkt ska det erinras om att de avgifter som de anställda betalar enligt tilläggsavtalet fastställs på ett schablonmässigt sätt oberoende av de förmåner som tillhandahålls och erläggs till hälften av arbetsgivarna.

40. Den omständigheten att det avtal som är föremål för tvisten vid den nationella domstolen inte medger någon dispens från anslutning till ett system för kompletterande sjukförsäkring som införts genom nämnda avtal har enligt min mening ingen inverkan på den omständigheten att förbudet i artikel 81.1 EG inte är tillämpligt, eftersom den omständigheten att en sådan klausul saknas inte innebär

en ändring av det aktuella avtalets beskaffenhet eller syfte.

41. Vidare kan det konstateras att domstolen i domarna i de ovannämnda målen Albany, Brentjens' och Drijvende Bokken, som avsåg obligatorisk anslutning för företag inom en viss bransch till ett kompletterande pensionsystem med en möjlighet till dispens, vid sin tolkning av artikel 85.1 i fördraget inte fäste särskilt avseende vid förekomsten av denna dispens från anslutning.

42. Domstolen ansåg inte heller att det var nödvändigt att göra en annan bedömning av beskaffenheten av och syftet med det avtal som ingåtts mellan arbetsmarknadens parter i domen det ovannämnda målet van der Woude, även om det rörde sig om ett kollektivavtal enligt vilket arbetsgivare inom en viss bransch var skyldiga att erlägga en avgift för en kompletterande sjukförsäkring till en viss försäkringsgivare, utan någon möjlighet till dispens från anslutning till detta organ eller till den försäkringsgivare som utsetts av det sistnämnda.¹⁷

43. Genom att endast pröva de aktuella avtalens beskaffenhet och syfte avvek domstolen

16 — Dom av den 21 september 2000 i mål C-222/98, van der Woude (REG 2000, s. I-7111), punkt 25.

17 — Se domen i det ovannämnda målet van der Woude, punkterna 26 och 27, samt punkterna 24–26 och 31 i generaladvokaten Fennellys förslag till avgörande i det mål som utmynnade i denna dom.

på denna punkt tydligt från generaladvokaten Jacobs förslag till avgörande som utmynnade i domarna i de ovannämnda målen Albany, Brentjens' och Drijvende Bokken. Med vissa förbehåll konstaterade han att enbart kollektivavtal som behandlar kärnfrågor i kollektiva förhandlingar som löne- och arbetsvillkor samt inte (direkt) påverkar tredje man eller andra marknader kunde undantas från förbudet i artikel 81.1 EG.¹⁸ Sett ur detta perspektiv fastställde generaladvokaten Jacobs att den omständigheten att kollektivavtalet i de mål som utmynnade i ovannämnda domar inte hade några verkliga *utestängande effekter* för andra försäkringsgivare än de pensionsfonder som utsetts av arbetsmarknadens parter, bland annat på grund av en klausul om dispens från anslutning som gjorde det möjligt att underlåta att tillämpa artikel 81.1 EG på ovannämnda avtal.¹⁹ Vad gäller den obligatoriska anslutningen, som uppstod till följd av den nederländska ministerns ingripande, utgjorde denna en fråga som förtjänar en separat bedömning.

hävda att domstolen, vid bedömningen av huruvida ett kollektivavtal varigenom ett system för kompletterande sjukförsäkring införs med obligatorisk anslutning omfattas av artikel 81.1 EG, i sin rättspraxis inte fäst något avseende vid det sätt på vilket denna obligatoriska anslutning skett även när denna följer av själva kollektivavtalet.

45. Av detta följer att det i förevarande mål vid bedömningen av om det aktuella avtalet omfattas av förbudet i artikel 81.1 EG saknas anledning att fråga sig om den obligatoriska anslutningen enbart följer av artikel 14 i tilläggsavtalet eller av nämnda klausul jämförd med artikel L. 912-1 i lagen om social trygghet.

44. Det är således, såsom kommissionen framfört i sitt skriftliga yttrande, rätt att

46. Vad gäller de offentliga myndigheternas beslut av den 16 oktober 2006, att på ansökan av arbetsmarknadens parter utvidga det avtal som är aktuellt i målet vid den nationella domstolen till samtliga företag inom den berörda branschen, på så sätt att detta avtal görs obligatoriskt för ovannämnda företag, följer dessutom även av de ovannämnda domarna Albany, Brentjens' och Drijvende Bokken att ett sådant beslut inte kan anses påbjuda eller befrämja konkurrensbegränsande samverkan som strider mot artikel 81 EG eller förstärka effekterna av sådan samverkan, i strid med artiklarna 10 EG och 81 EG, eftersom denna typ av avtal mellan arbetsmarknadens parter,

18 — Se punkterna 193 och 194 i det förslag till avgörande som gav upphov till domarna i de ovannämnda målen Albany, Brentjens' och Drijvende Bokken.

19 — Se punkt 281.

såsom jag redan påpekat, undantas från förbudet i nämnda artikel.²⁰ Det står medlemsstaterna fritt att låta detta avtal bli obligatoriskt för personer som inte är bundna av det.²¹

C — Tolkningen av artiklarna 82 EG och 86 EG i samband med att ensamrätt ges det organ som ansvarar för det kompletterande systemet för hälso- och sjukvårdskostnader utan möjlighet till dispens från anslutning och huruvida missbruk av dominerande ställning eventuellt föreligger

47. Jag föreslår således att den första delen av frågan ska besvaras på följande sätt. Införandet av en bestämmelse om obligatorisk anslutning till ett system för kompletterande sjukförsäkring i vilken det föreskrivs en anslutning till ett enda organ utan att det finns någon möjlighet för de berörda företagen att få dispens från denna anslutning, omfattas inte av förbudet i artikel 81.1 EG. Artiklarna 10 EG och 81 EG utgör inte hinder för att de offentliga myndigheterna, på ansökan från de organisationer som företräder arbetsgivarna respektive arbetstagarna i en viss bransch, beslutar att göra anslutningen till ett avtal som är resultatet av kollektiva förhandlingar i vilket det föreskrivs en anslutning till ett system för kompletterande sjukförsäkring för samtliga företag inom den berörda branschen obligatorisk.

48. Undantaget från tillämpningen av förbudet i artikel 81.1 EG som följer av den bedömning som gjorts ovan på grundval av domstolens rättspraxis omfattar inte artikel 82 EG.

49. Trots att domstolen, i domarna i de ovannämnda målen Albany, Brentjens' och Drijvende Bokken och i domen i målet Pavlov m.fl.²², kommit fram till att förbudet i artikel 81.1 EG inte är tillämpligt på de avtal som det var fråga om i dessa mål på grund av deras beskaffenhet och syfte, slog den fast att de fonder som ansvarar för förvaltningen av kompletterande pensionssystem, vilka införts genom ovannämnda avtal, är företag, i den mening som avses i fördragets konkurrensbestämmelser, som har en ensamrätt som medför att de har en dominerande ställning inom en väsentlig del av den gemensamma marknaden i den mening som avses i artikel 82 EG men som anförtrotts att tillhandahålla en

20 — Se, för ett liknande resonemang, domarna i de ovannämnda målen Albany, punkterna 66 och 68, Brentjens', punkterna 66 och 68, och Drijvende Bokken, punkterna 56 och 58.

21 — Domarna i de ovannämnda målen Albany, punkt 66, Brentjens', punkt 66 och Drijvende Bokken, punkt 56.

22 — Dom av den 12 september 2000 i de förenade målen C-180/98–C-184/98, Pavlov (REG 2000, s. I-6451).

tjänst av allmänt ekonomiskt intresse i den mening som avses i artikel 86.2 EG.²³

50. I syfte att tillhandahålla ett användbart svar på den andra delen av den fråga som Tribunal de grande instance de Périgueux ställt i sin begäran om förhandsavgörande, kommer jag, mot bakgrund av handlingarna i målet, att undersöka om det organ som ansvarar för systemet för kompletterande sjukförsäkring i målet vid den nationella domstolen är ett företag i den mening som avses i artikel 82 EG, vilket kan ha en dominerande ställning på marknaden som kan missbrukas, utan att villkoren för tillämpning av artikel 86.2 EG är uppfyllda.

1. Huruvida ett organ som förvaltar ett system för kompletterande sjukförsäkring, såsom AG2R, är ett företag i den mening som avses i fördragets konkurrensbestämmelser

51. Vad gäller frågan huruvida AG2R är ett företag, har den hänskjutande domstolen med hänvisning till de relevanta delarna i skälen till domen i det ovannämnda målet Albany fastställt att organet har alla de egenskaper som är utmärkande för företag.

52. De berörda parter som inkommit med skriftliga yttranden till domstolen har emellertid delade uppfattningar på denna punkt. Medan parterna i målet vid den nationella domstolen inte har ifrågasatt att AG2R är ett företag, anser den tyska regeringen att den hänskjutande domstolen inte har förebringat tillräckliga uppgifter för att denna fråga ska kunna besvaras. Den franska regeringen har gjort gällande att den hänskjutande domstolen inte på vederbörligt sätt kontrollerat huruvida AG2R är ett företag och har vidare anført att AG2R, med hänsyn till de skillnader som finns mellan det system för kompletterande sjukförsäkring som organet ansvarar för och de pensionsfonder som det rörde sig om i domen i det ovannämnda målet Albany, inte kan anses som ett företag enligt den sistnämnda domen i den mening som avses i fördragets konkurrensbestämmelser. Kommissionen har huvudsakligen, om än något annorlunda, anført att utöver den konkreta bedömningen av det system för kompletterande sjukförsäkring som anförts trots AG2R genom tilläggsavtalet i målet vid den nationella domstolen – av vilken det är svårt att dra några bestämda slutsatser utifrån de kriterier som utvecklats i domstolens rättspraxis – ska den allmänna rättsliga ramen för försäkringsverksamhet i Frankrike beaktas. Av denna framgår att ett organ som i likhet med AG2R tillhandahåller sina tjänster i konkurrens med försäkringsbolag följaktligen ska betraktas som ett företag i den mening som avses i artikel 82 EG.

23 — Se domarna i de ovannämnda målen Albany, punkterna 87, 92, 111 och 123, Brentjens, punkterna 87, 92, 111 och 123, Drijvende Bokken, punkterna 77, 82, 101 och 113, samt Pavlov, punkterna 119, 126 och 130.

53. Av de skäl som anges nedan instämmer jag i stort med kommissionens bedömning av denna fråga som den utvecklat i sina

skriftliga yttranden samt under förhandlingen vid domstolen. De olika ståndpunkter som de berörda parterna intagit ger enligt min mening upphov till en allmän fråga av processuell karaktär, nämligen om det är möjligt att vid domstolen ifrågasätta den hänskjutande domstolens rättsliga kvalificering av de faktiska omständigheterna (och inte bedömningen av dessa).²⁴

54. Det ska i detta avseende erinras om att den hänskjutande domstolen – uppenbarligen mot bakgrund av att den argumentation som parterna i målet vid den nationella domstolen framfört överensstämmer på denna punkt – inte har ifrågasatt att AG2R ska anses som ett företag i den mening som avses i artikel 82 EG.

55. Det kan under dessa omständigheter emellertid hävdas att den hänskjutande domstolen har tagit ställning till denna fråga, vilket förklarar varför den enbart förebringat mycket få uppgifter om de faktiska och rättsliga omständigheter som föregick denna bedömning. Detta förklarar följaktligen att det inte har ställts någon fråga till domstolen på denna punkt, varför den ska anses utredd i förevarande mål.²⁵

24 — Enligt rättspraxis avseende fördelningen av behörighet mellan EU-domstolen och de nationella domstolarna i ett förfarande angående begäran om förhandsavgörande, ankommer det enbart på den nationella domstolen att bedöma de faktiska omständigheterna i målet vid den nationella domstolen. Se bland annat dom av den 15 maj 2003 i mål C-282/00, RAR (REG 2003, s. I-4741), punkt 47, av den 10 juni 2010 i mål C-140/09, Fallimento Traghetti del Mediterraneo (REU 2010, s. I-5243), punkt 22, och av den 8 september 2010 i de förenade målen C-316/07, C-358/07–C-360/07, C-409/07 och C-410/07, Markus Stoß (REU 2010, s. I-8069), punkt 62.

25 — Se analogt, avseende statligt stöd, domen i det ovannämnda målet Fallimento Traghetti del Mediterraneo, punkt 26.

56. Tvärtom, såsom den franska regeringen och kommissionen, anser, skulle det vara möjligt att anse att en sådan rättslig bedömning inte kan innebära att domstolen inte kan lämna sådana uppgifter om unionsrättens tolkning som kan behövas för att vederlägga eller bekräfta en sådan rättslig bedömning, särskilt som denna rättsliga bedömning (förekomen av ett företag i den mening som avses i fördragets konkurrensrättsliga bestämmelser), såsom i målet vid den nationella domstolen, utgör ett villkor för tillämpning av de unionsrättsliga bestämmelserna (artiklarna 82 EG och 86 EG) vars tolkning den hänskjutande domstolen har begärt.

57. Enligt min mening är det andra alternativet att föredra. Lika litet som domstolen skulle vara bunden av den tolkning av unionsrätten som den nationella domstolen gjort inom ramen för en begäran om förhandsavgörande²⁶, kan den i princip inte underlåta att bedöma huruvida den nationella domstolens bedömning avseende ett unionsrättsligt begrepp, i förevarande fall begreppet företag i den mening som avses i fördragets konkurrensbestämmelser, är riktig.

26 — I likhet med det tillvägagångssätt som valts i domen av den 12 februari 2009 i mål C-515/07, Vereniging Noordelijke Land- en Tuinbouw Organisatie (REG 2009, s. I-839), punkterna 29–40, i vilken domstolen vederlade det antagande som låg till grund för den hänskjutande domstolens tolkningsfrågor. Antagandet bestod i en felaktig tolkning av en bestämmelse i unionens sekundärrätt som den nationella domstolen betraktade som tillämplig på omständigheterna i målet vid den nationella domstolen. Se även mitt förslag till avgörande i ovannämnda mål, punkterna 18 och 19 samt punkterna 35–57.

58. Mot bakgrund av dessa processrättsliga överväganden kan det erinras om att domstolen i samband med konkurrenslagstiftningen vid upprepade tillfällen slagit fast att begreppet företag omfattar varje enhet som bedriver ekonomisk verksamhet, oavsett enhetens juridiska form och oavsett hur den finansieras.²⁷ Domstolen har i detta avseende definierat begreppet ekonomisk verksamhet som all verksamhet som består i att erbjuda varor eller tjänster på en viss marknad.²⁸

59. Domstolen har inom området för social trygghet utvecklat två huvudkriterier som gör det möjligt att undersöka huruvida den verksamhet som det eller de organ som är ansvariga för olika system bedriver ska anses som ekonomisk verksamhet eller inte. Domstolen ska dels pröva om det aktuella systemet innebär ett genomförande av solidaritetsprincipen, dels i vilken utsträckning systemet står under tillsyn av staten.²⁹ För det fall att systemet innebär ett genomförande av solidaritetsprincipen och står under tillsyn av staten anses det organ som ansvarar för systemet inte bedriva en ekonomisk verksamhet och

omfattas således inte av tillämpningsområdet för artiklarna 81 EG och 82 EG.

60. Domstolen har därför funnit att vissa organ, som är ansvariga för lagstadgade sjukförsäkringar och pensionssystem som endast tillämpar föreskrifter och saknar inflytande över avgifternas storlek, medelsanvändningen och nivån på de förmåner som ska tillhandahållas, bedriver en verksamhet som bygger på nationell solidaritet och helt saknar vinstsyfte.³⁰

61. Domstolen har likaledes slagit fast att avsaknaden av direkt samband mellan de avgifter som erlagts av de försäkrade och de förmåner som utbetalas av ett organ som ansvarar för ett lagstadgat system för försäkring mot olycksfall i arbetet, samt den omständigheten att storleken på förmåner och avgifter fastställs av staten, leder till att organet måste anses fylla en funktion av uteslutande social och inte ekonomisk art.³¹

62. I de fall där det rör sig om system som kompletterar ett grundsystem, inklusive när ovannämnda system uppvisar vissa av de särdrag som system som uteslutande fyller en social funktion har,³² har de organ som är ansvariga för systemet ansetts utgöra

27 — Se, bland annat, dom av den 23 april 1991 i mål C-41/90, Höfner och Elser (REG 1991, s. I-1979; svensk specialutgåva, volym 11, s. I-135), punkt 21, av den 17 februari 1993 i de förenade målen C-159/91 och C-160/91, Poucet och Pistre (REG 1993, s. I-637; svensk specialutgåva, volym 14, s. I-27), punkt 17, dom av den 16 november 1995 i mål C-244/94, Fédération française des sociétés d'assurance m.fl. (REG 1995, s. I-4013), punkt 14, domarna i de ovannämnda målen Albany, punkt 77, Pavlov, punkterna 74 och 108, dom av den 19 februari 2002 i mål C-309/99, Wouters m.fl. (REG 2002, s. I-1577), punkt 46, av den 16 mars 2004 i de förenade målen C-264/01, C-306/01, C-354/01 och C-355/01, AOK Bundesverband m.fl. (REG 2004, s. I-2493), punkt 46, samt domen i det ovannämnda målet Kattner Stahlbau, punkt 34.

28 — Se domen i det ovannämnda målet Pavlov, punkt 75, och dom av den 1 juli 2008 i mål C-49/07, MOTOE (REG 2008, s. I-4863), punkt 22.

29 — Se i detta avseende, bland annat, domen i målet Poucet och Pistre (ovan fotnot 27), punkterna 8–15, dom av den 22 januari 2002 i mål C-218/00, Cital (REG 2002, s. I-691), punkterna 37–46, domen i målet AOK Bundesverband m.fl. (ovan fotnot 27), punkterna 47–57, och domen i målet Kattner Stahlbau (ovan fotnot 27), punkterna 43–68.

30 — Se domen i det ovannämnda målet Poucet och Pistre, punkterna 15 och 18. Se, för ett liknande resonemang, även domen i det ovannämnda målet AOK Bundesverband m.fl., punkterna 52–56.

31 — Se domen i det ovannämnda målet Cital, punkterna 42, 43 och 45.

32 — Se domen i det ovannämnda målet AOK Bundesverband m.fl., punkt 49.

företag i den mening som avses i fördragets konkurrensbestämmelser.

63. I domen i det ovannämnda målet *Fédération française des sociétés d'assurance m.fl.* fastställde domstolen således att ett organ som saknar vinstsyfte och som administrerar ett frivilligt pensionsförsäkringssystem, vilket är avsett att komplettera ett obligatoriskt grundsystem och förvaltas enligt kapitaliseringsprincipen och vars förmåner uteslutande beror på avgiftsbeloppen, kan anses som ett företag i den mening som avses i artiklarna 81 EG och 82 EG. Det ska i detta avseende påpekas att varken systemets sociala ändamål eller kraven på solidaritet, bland annat avsaknaden av samband mellan avgiften och risken, utan tidigare urval av de personer som ska försäkras, eller andra bestämmelser avseende bland annat de begränsningar som gäller för förvaltningsorganet i fråga om investeringar har ansetts vara tillräckligt viktiga för att frånta den verksamhet som det aktuella organet bedriver dess ekonomiska karaktär.³³

64. På motsvarande sätt slog domstolen i domen i det ovannämnda målet *Albany*, som avsåg en kompletterande tjänstepensionsfond utan vinstsyfte som grundade sig på ett system med obligatorisk anslutning och inom ramen för vilket en solidaritetsmekanism tillämpades för att fastställa storleken på avgifterna och förmånerna, fast att fonden själv bestämmer storleken på avgifterna och förmånerna och att fonden sköts enligt

kapitaliseringsprincipen och i likhet med försäkringsbolag omfattades av försäkringskammarens tillsyn. Domstolen fastställde dessutom att tjänstepensionsfonderna under vissa omständigheter hade skyldighet eller möjlighet att bevilja företag dispens från anslutningen vilket innebär att den bedrev ekonomisk verksamhet i konkurrens med försäkringsbolagen.³⁴

65. Vilka slutsatser kan dras av ovannämnda rättspraxis med avseende på förevarande mål?

66. Det förefaller som om domstolen fastställt att det finns en dikotomi mellan dels lagstadgade grundläggande system med avseende på vilka förvaltningsorganen hittills inte har ansetts bedriva en ekonomisk verksamhet, dels kompletterande system som är frivilliga eller som de offentliga myndigheterna har gjort obligatoriska, med avseende på vilka de olika organ som ansvarar för förvaltningen har ansetts utgöra företag i den mening som avses i fördragets konkurrensbestämmelser.

67. Det råder inte heller något tvivel om att den omständigheten – att ett organ som förvaltar ett system för kompletterande sjukförsäkring, såsom det som är aktuellt i målet vid den nationella domstolen, inte har något vinstsyfte, förvaltas av ett organ som är partsammansatt av arbetsmarknadens parter och/

33 — Se domen i det ovannämnda målet *Fédération française des sociétés d'assurance m.fl.*, punkterna 9 och 17–20.

34 — Domen i det ovannämnda målet *Albany*, punkterna 81–85. Se även domarna i de ovannämnda målen *Brentjens*, punkterna 81–85, *Drijvende Bokken*, punkterna 71–75, samt *Pavlov m.fl.*, punkterna 114 och 115.

eller att det system som det ansvarar för har sociala ändamål, vilket bland annat bekräftas i inledningen i tilläggsavtalet – saknar betydelse för att utesluta att en viss verksamhet är av ekonomisk karaktär.

68. Det framgår däremot av domstolens praxis att den frihet som organet i fråga har, vad gäller fastställandet av avgiftens storlek och värdet av förmånerna, är avgörande vid prövningen av i vilken omfattning solidaritetsprincipen genomförts. Statens tillsyn omfattar såväl utnämningen av organet som förvaltningen av huvudkomponenterna i systemet.³⁵

69. Vad gäller solidaritetsprincipen innebär denna enligt domstolen att de ersättningar som betalas ut till den försäkrade inte är helt proportionella i förhållande till de avgifter som denne erlagt.³⁶

70. Det framgår av handlingarna i målet vid den nationella domstolen att de förmåner som garanteras genom systemet för kompletterande sjukförsäkring fastställs i en förteckning, som bifogats tilläggsavtalet, i vilken de förmåner som erbjuds som komplettering till dem som garanteras genom det obligatoriska

systemet för grundläggande social trygghet anges. I artikel 5 i tilläggsavtalet fastställs dessutom avgiften för systemets första två års funktion, på ett schablonmässigt och enhetligt sätt för samtliga personer som är anslutna till systemet, utan hänsyn till deras hälsotillstånd eller ålder, nämligen 40 euro i månaden per anställd, varav hälften betalas av arbetsgivaren.³⁷ Enligt ovannämnda artikel ska avgiftens storlek omprövas, när systemet tillämpas i två år, av de parter som undertecknat tilläggsavtalet, med utgångspunkt från det resultat som uppnås genom systemet och utvecklingen av sjukvårdskostnaderna samt utifrån relevanta lagar och bestämmelser.

71. Såsom kommissionen korrekt anfört i sina skriftliga yttranden finns det således inget samband mellan ersättningen och storleken på den avgift som erlagts.

72. Den omständigheten att arbetsgivaren till hälften betalar sjukvårdsförsäkringen för sina anställda är ett uttryck för principen om solidaritet mellan förstnämnda och sistnämnda samt mellan arbetsgivare inom samma bransch, i enlighet med den målsättning att fördela risken på branschnivå som anges i inledningen i tilläggsavtalet. Såsom den franska regeringen påpekat i sitt skriftliga yttrande och med förbehåll för den hänskjutande domstolens bedömning, har solidaritetsprincipen konkretiserats ytterligare genom flera ändringar i tilläggsavtalet enligt vilka efterlevande rättsinnehavare till en anställd som avlidit har samma avtalsenliga garantier under ett år som den anställde hade. Motsvarande

35 — Se, i detta avseende, domarna i de ovannämnda målen *Cisal*, punkt 43, och *Kattner Stahlbau*, punkt 65.

36 — Se, bland annat, domen i de ovannämnda målen *Cisal*, punkt 44, och *Kattner Stahlbau*, punkt 65.

37 — Såsom redan angetts uppgick detta belopp till 32 euro för systemet i *Elsass-Lothringen* år 2007 och minskades till 28 euro år 2008.

avgift betalas ur själva systemet.³⁸ En anställd som avskedats och som kan omfattas av systemet för obligatorisk arbetslöshetsförsäkring behåller de garantier som tillerkänns enligt avtalet under en period på maximalt nio månader. Dessa garantier finansieras genom avgifter som betalas av företaget och av verksamma anställda som är anslutna till systemet för kompletterande sjukförsäkring.³⁹ Denna solidaritet leder enligt min mening till en omfördelning av inkomster till förmån för personer som, om detta system inte funnits, förmodligen inte skulle ha någon kompletterande försäkring med hänsyn till deras ekonomiska medel och/eller hälsa. Med förbehåll för den hänskjutande domstolens bedömning har AG2R inte heller något utrymme för skönsmässig bedömning, vare sig när det gäller att bestämma avgiftens storlek eller ompröva densamma – eftersom detta är en uppgift som ankommer på arbetsmarknadens parter utifrån det resultat som uppnås genom systemet och mer allmänna omständigheter – eller när det gäller värdet av de förmåner som erbjuds.

73. Det organ som förvaltar systemet för kompletterande sjukförsäkring befinner sig enligt min uppfattning i en situation som klart skiljer sig från den avseende de pensionsfonder som gäller värdet av de förmåner som rör sig om i domen

i det ovannämnda målet Albany, vilka själva bestämde storleken på avgifterna och förmånerna.

74. Till skillnad från den situation som låg till grund för domen i sistnämnda mål har AG2R inte någon möjlighet att medge ett företag som redan försäkrat sina anställda hos ett annat konkurrerande försäkringsbolag dispens från anslutning. Denna omständighet, som redan har bedömts i domen i det ovannämnda målet Albany, ansågs utgöra stöd för att den verksamhet som de pensionsfonder som var aktuella i ovannämnda mål utövade utgjorde ekonomisk verksamhet.

75. Vad gäller genomförandet av solidaritetsprincipen liknar den situation som låg till grund för målet vid den nationella domstolen mer de mål som gav upphov till domarna i de ovannämnda målen Poucet och Pistre, Cissal, AOK Bundesverband m.fl. samt Kattner Stahlbau, i vilka de organ som ansvarade för förvaltningen av olika lagstadgade system för socialt skydd mot bakgrund av de faktiska och rättsliga omständigheter som tillhandahållits domstolen inte betraktades som företag i den mening som avses i fördragets konkurrensbestämmelser.

76. I motsats till situationerna i de mål som gav upphov till de fyra ovannämnda domarna, har storleken på den avgift som beslutats inom ramen för systemet för kompletterande sjukförsäkring som är aktuellt i målet vid den nationella domstolen inte fastställts utifrån de anslutnas inkomster. Detta särdrag vittnar,

38 — Se artikel 1 i tilläggsavtal nr 2 av den 12 november 2007 till tilläggsavtalet.

39 — Se artikel 2 i tilläggsavtal nr 5 av den 21 juli 2009 till tilläggsavtalet. Ett analogt särdrag betonades i domen i det ovannämnda målet Poucet och Pistre, punkt 10, med avseende på det lagstadgade obligatoriska systemet för sjuk- och moderskapsförsäkring i Frankrike.

såsom kommissionen påpekat i sitt skriftliga yttrande, emellertid inte om mindre solidaritet utan förklaras av den omständigheten att det system som inrättats består i ersättning för faktiska kostnader och inte i beviljande av ersättningsinkomster.

77. I motsats till vad som var fallet i domarna i de ovannämnda målen *Poucet och Pistre*, *Cisal*, *AOK Bundesverband m.fl.* samt *Kattner Stahlbaul*, deltar staten för det andra inte i utnämningen av det organ som ansvarar för förvaltningen av systemet för kompletterande sjukförsäkring, och mot bakgrund av den franska lagstiftningen konkurrerar ett organ som AG2R med försäkringsbolag.

78. Det ska i detta avseende erinras om att när arbetsmarknadens parter såsom i målet vid den nationella domstolen valt att fördela risken på branschnivå så är dessa parter inte skyldiga att utse ett försäkringsorgan, såsom AG2R, som förvaltare av ett sådant system.⁴⁰ Enligt artikel 1 i lag nr 89-1009 i dess lydelse enligt lag nr 94-678 vilken, det hänvisas till i artikel L. 912-1 i lagen om social trygghet, kan försäkringsbolagets verksamhet även

40 — Särskilt som sistnämnda inte har någon lagstadgad skyldighet att förvalta ett system för kompletterande sjukförsäkring.

bedrivs av försäkringsbolag som omfattas av försäkringslagen samt av ömsesidiga försäkringsbolag. Om dessa parter väljer att anförtra en försäkringsinstitution förvaltningen av systemet för kompletterande sjukförsäkring, är detta resultatet av ett frivilligt val bland olika möjliga tjänsteleverantörer.⁴¹ Det kan således inte uteslutas att valet av ett eller annat organ inte enbart grundar sig på överväganden som har samband med förvaltningen, såsom partssammansatt förvaltning inom ramen för en försäkringsinstitution utan även på finansiella och ekonomiska överväganden som gör att det kan anses att ett sådant organ är en tjänsteleverantör i förhållande till arbetsmarknadens parter, som genom kollektiva förhandlingar är angelägna om att garantera anställda inom en viss bransch en kompletterande sjukförsäkring.⁴²

79. Av de relevanta bestämmelserna i lagen om social trygghet som nämnts i punkt 9 i

41 — I förevarande fall förefaller det som om valet av tjänsteleverantör inte föregåtts av ett anbudsförfarande. Detta kan i förekommande fall väcka frågan huruvida arbetsmarknadens parter omfattas av principerna om insyn och icke-diskriminering när det gäller beslutet att överlåta förvaltningen av system för kompletterande socialt skydd, såsom det system som är aktuellt i förevarande fall. Detta är emellertid inte aktuellt i begäran om förhandsavgörande.

42 — Enligt den ovannämnda studien från *ministère du Travail, de la Solidarité et de la Fonction Publique* erbjöds år 2007, med avseende på grupp-försäkringsavtalen för kompletterande sjukförsäkring med obligatorisk eller frivillig anslutning, 42 procent av ömsesidiga försäkringsbolag, 38 procent av försäkringsinstitutioner och 20 procent av försäkringsbolag. Dessa uppgifter tyder på att förvaltningen av ett system för kompletterande sjukförsäkring är mindre attraktiv för försäkringsbolag än förvaltning av individuella avtal (27 procent). År 2005 omfattade de emellertid en femtedel av marknaden.

förevarande förslag till avgörande framgår även att försäkringsbolag som AG2R ska godkännas av den nationella tillsynsmyndigheten och uppfylla de skyldigheter som följer av lag och bestämmelser vad gäller kapital och solvensmarginaler i likhet med försäkringsbolag, i synnerhet när de utsetts som förvaltare av ett kompletterande system såsom det som är aktuellt i målet vid den nationella domstolen.

80. Även om ett system för kompletterande sjukförsäkring såsom det som är aktuellt i målet vid den nationella domstolen onekligen innebär att solidaritetsprincipen genomförs talar ovannämnda överväganden enligt min mening för att det organ som förvaltar ett sådant system, såsom ett försäkringsbolag som AG2R, ska anses som ett företag.

2. Dominerande ställning som innehas av ett organ som förvaltar ett system för kompletterande sjukförsäkring såsom AG2R och huruvida den eventuellt missbrukats

81. På denna punkt avser den hänskjutande domstolens fråga huvudsakligen huruvida

den omständigheten att AG2R förvaltar ett system för kompletterande sjukförsäkring till vilket anslutning är obligatorisk utan möjlighet till dispens som utvidgats av de offentliga myndigheterna till att omfatta samtliga franska bageri- och konditoriföretag innebär att det missbrukar sin dominerande ställning.

82. I detta avseende följer av domarna i de ovannämnda målen Albany, Brentjens' och Drijvende Bokken samt Pavlov m.fl. att offentliga myndigheters beslut om obligatorisk anslutning till en tjänstepensionsfond med nödvändighet förutsätter att denna fond ges ensamrätt att samla in och förvalta de pensionsgrundande avgifter som erlagts, vilket innebär att en sådan fond således ska anses utgöra ett företag som beviljats exklusiva rättigheter av offentliga myndigheter i den mening som avses i artikel 90.1 i EG-fördraget (nu artikel 86.1 EG).⁴³

83. Denna bedömning kan säkerligen utvidgas till att omfatta situationen i målet vid den nationella domstolen.

84. Den obligatoriska anslutningen till systemet för kompletterande sjukförsäkring som är aktuellt i målet vid den nationella domstolen,

⁴³ — Domarna i de ovannämnda målen Albany, punkt 90, Brentjens', punkt 90, Drijvende Bokken, punkt 80, och Pavlov m.fl., punkt 122.

som enligt den hänskjutande domstolen följer av bestämmelserna i artikel L. 912-1 i lagen om social trygghet och bestämmelser i tilläggsavtalet samt av de offentliga myndigheternas beslut att utvidga anslutningen till att omfatta samtliga bageri- och konditoriföretag i Frankrike, ger det organ som ansvarar för förvaltningen av ett sådant system ensamrätt att ta ut avgifter med anledning av inrättandet av ett kompletterande försäkringsskydd för sjukvårdskostnader som anställda inom nämnda bransch ådragit sig. Detta organ kan således betraktas som ett företag som beviljats exklusiva rättigheter i den mening som avses i artikel 86.1 EG.

85. Vad gäller frågan huruvida detta företag innehar en dominerande ställning i den mening som avses i artikel 82 EG, ska det även erinras om att domstolen i de fyra domarna i de ovan i punkt 82 i förevarande förslag till avgörande nämnda målen slog fast att ett offentligt företag som åtnjuter ett lagstadgat monopol på en väsentlig del av den gemensamma marknaden enligt fast rättspraxis anses ha en dominerande ställning.⁴⁴

86. Den hänskjutande domstolen lämnar förvisso inte några upplysningar angående den relevanta produktmarknadens avgränsning,

44 — Se domarna i de ovannämnda målen Albany, punkt 91, Brentjens, punkt 91, och Drijvende Bokken, punkt 81, och, för ett liknande resonemang, domen i målet Pavlov m.fl., punkt 126.

vilket dessutom är en kontroversiell fråga.⁴⁵ Jag anser likväl att ett försäkringsbolag såsom AG2R som har ett lagstadgat monopol på tillhandahållande av vissa försäkringstjänster i en bransch i en medlemsstat och, således, på en väsentlig del av den gemensamma marknaden, i denna egenskap, i likhet med de pensionsfonder som var aktuella i de fyra ovannämnda målen, ska anses ha en dominerande ställning i den mening som avses i artikel 82 EG.⁴⁶

87. Domstolen har emellertid vid upprepade tillfällen slagit fast att det inte i sig strider mot artikel 82 EG att enbart skapa en dominerande ställning genom att bevilja exklusiva rättigheter i den mening som avses i artikel 86.1 EG. En medlemsstat bryter emellertid mot dessa bestämmelser om företaget i fråga, genom att utöva de exklusiva rättigheter som beviljats, å ena sidan, missbrukar sin

45 — För att kunna bedöma huruvida AG2R eventuellt har en dominerande ställning ska det enligt kommissionen undersökas om den aktuella produktmarknaden ska begränsas till avtal om återbetalning av sjukvårdskostnader för bageri- och konditoribranschen (vilket Beaudout har gjort gällande) eller om denna tvärtom ska definieras på ett mer omfattande sätt, till exempel som den franska marknaden för avtal om system för kompletterande sjukförsäkring eller till och med den franska marknaden för försäkringsskydd.

46 — Se, analogt, domarna i de ovannämnda målen Albany, punkt 92, Brentjens, punkt 92, Drijvende Bokken, punkt 82, och Pavlov m.fl., punkt 126. Det ska erinras om att en medlemsstats territorium enligt rättspraxis kan utgöra en väsentlig del av den gemensamma marknaden (se i detta avseende, bland annat, dom av den 9 november 1983 i mål 322/81, Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin mot kommissionen, REG 1983, s. 3461; svensk specialutgåva, volym 7, s. 351, punkt 28, domen i det ovannämnda målet Höfner och Elser, punkt 28, samt dom av den 11 december 1997 i mål C-55/96, Job Centre, REG 1997, s. I-7119, punkt 30).

dominerande ställning, eller å andra sidan, då sådana rättigheter sannolikt leder till att företaget begår sådana överträdelse.⁴⁷

88. En medlemsstats agerande, som skapar en situation där tillhandahållandet av en tjänst begränsas, när det företag som medlemsstaten har beviljat en exklusiv rättighet på en viss marknad uppenbarligen inte kan tillgodose marknadens efterfrågan, och när privata företags faktiska utövande av sådan verksamhet omöjliggörs genom bibehållandet av en lagbestämmelse, enligt vilken sådan verksamhet är förbjuden och enligt vilken en underlåtenhet att iaktta förbudet gör berörda avtal ogiltiga⁴⁸, har ansetts strida mot artiklarna 82 andra meningen b EG⁴⁹ och 86.1 EG, genom att en begränsning av produktionen och avsättningen gynnas på ett sätt som utgör missbruk.

47 — Se domarna i de ovannämnda målen Höfner och Elser, punkt 29, Albany, punkt 93, Brentjens, punkt 93, Drijvende Bokken, punkt 83, Pavlov m.fl., punkt 127, samt MOTOE, punkt 49.

48 — Hypotesen angående förfarandemissbruk består i att begränsa produktion, marknader eller teknisk utveckling till nackdel för konsumenterna.

49 — Se domen i det ovannämnda målet Höfner och Elser, punkt 31. Se även domen i det ovannämnda målet Job Centre, punkt 35, samt dom av den 8 juni 2000 i mål C-258/98, Carra m.fl. (REG 2000, s. I-4217), punkt 13, och domen i det ovannämnda målet Pavlov m.fl., punkt 127.

89. I detta hänseende ska det noteras att den hänskjutande domstolen tycks ha härlett AG2R:s uppenbara oförmåga att tillgodose marknadens efterfrågan direkt ur att detta företag inte hade någon möjlighet att medge dispens från anslutningen till systemet för kompletterande sjukförsäkring såsom detta föreskrivs i artikel L. 912-1 i lagen om social trygghet.⁵⁰

90. Med beaktande av den fråga som ställts till domstolen avseende ett eventuellt missbruk av en dominerande ställning är det tveksamt huruvida denna bedömning av de faktiska omständigheterna kan betraktas som definitiv, särskilt som den inte finner stöd i andra överväganden.

91. Det är visserligen troligt att vissa företag inom bageri- eller konditoribranschen i Frankrike kan vilja fortsätta att försäkra sina anställda hos andra försäkringsbolag, vilket dessutom är fallet vad gäller Beaudout, eller erbjuda sina anställda en annan sjukförsäkring än den som avtalats med den förvaltare av systemet för kompletterande sjukförsäkring som utsetts i tilläggsavtalet.

50 — Se punkterna 19 och 20 i begäran om förhandsavgörande: "Det finns ... ingen möjlighet till en sådan dispens enligt bestämmelserna i artikel L. 912-1 i lagen om social trygghet. Under dessa omständigheter ... [förefaller] AG2R ... ha en dominerande ställning inom ... branschen och förefaller i detta sammanhang uppenbarligen vara oförmöget att uppfylla marknadens krav ..."

92. Den omständigheten att dessa företag inte kan ge ett annat försäkringsbolag än AG2R⁵¹ i uppdrag att förvalta ett sådant system för kompletterande sjukförsäkring eller vända sig till ett annat organ, även individuellt, samt den konkurrensbegränsning som detta innebär kan direkt härledas ur den ensamrätt som det försäkringsbolag som ansvarar för förvaltningen av systemet har.⁵²

93. Det förbud som förvaltningsorganet ålagts mot att medge dispens från anslutning förefaller vara förenligt med såväl beviljandet av en exklusiv rättighet som genomförandet av en hög grad av solidaritet.

94. Det ska dessutom noteras att domstolen i domarna i de ovannämnda målen Albany, Brentjens' och Drijvende Bokken enbart granskat sättet för hur dispens från anslutning till det pensionssystem som var aktuellt i ovannämnda mål ska medges för att undersöka om den handlingsfrihet som pensionsfonder har i vissa fall kunde få dem att missbruka sin dominerande ställning.⁵³

51 — Det ska erinras om att förvaltningen av systemet för kompletterande sjukförsäkring som är aktuell i målet vid den nationella domstolen enligt tilläggsavtalet och enligt artikel L. 912-1 i lagen om social trygghet enbart har anförts trots AG2R för en inledande period av 5 år.

52 — Se, analogt, domarna i de ovannämnda målen Albany, punkt 97, Brentjens', punkt 97, och Drijvende Bokken, punkt 87.

53 — Se domarna i de ovannämnda målen Albany, punkterna 112–121, Brentjens', punkterna 112–121, och Drijvende Bokken, punkterna 102–111.

95. Det ska tilläggas att den omständigheten att Konungariket Nederländerna i de mål som utmynnade i dessa tre domar i vissa fall ålade pensionsfonderna att medge dispens – till företag inom en bransch som garanterar en försäkring som i vart fall kan jämföras med den som deras anställda skulle ha erhållit vid anslutning till nämnda pensionsfonder – inte kan medföra att en sådan skyldighet även ska åläggas i en annan medlemsstat. Mot bakgrund av det utrymme för skönsmässig bedömning som medlemsstaterna har för att förvalta sina system för social trygghet⁵⁴, ska de enligt min mening, med beaktande av särdragen i deras nationella system för sjukvårdsförsäkring, undersöka de villkor som gör det möjligt att säkerställa den täckningsnivå som de avser att garantera inom en viss bransch, genom att göra anslutningen till ett system för kompletterande sjukförsäkring obligatorisk med hänsyn till den grad av solidaritet som de avser att bevara inom nämnda bransch.

96. Det är, såsom jag redan påpekat i punkt 29 i förevarande förslag till avgörande, visserligen riktigt att den hänskjutande domstolen förefaller medge att överflyttningsklausulen, det vill säga förbudet mot dispens från anslutning i enlighet med den nationella rätten, även är tillämplig på företag som före de offentliga myndigheternas utvidgning ingått avtal med andra försäkringsgivare om eventuellt mer omfattande garantier än de

54 — Se bland annat domarna i de ovannämnda målen Poucet och Pistre, punkt 6, Albany, punkt 122, Brentjens', punkt 122, och Drijvende Bokken (ovan fotnot 13), punkt 112.

som föreskrivs i systemet för kompletterande sjukförsäkring.

domstolen att jämföra de garantier som försäkringsbolaget erbjuder, å ena sidan, och dem som beviljas inom ramen för det system som förvaltas av AG2R, å andra sidan, är desto svårare som hänsyn måste tas till samtliga garantier som erbjuds och inte enbart vissa förmåner för sig.

97. Det argument som den franska regeringen framfört i sitt skriftliga yttrande, att den obligatoriska anslutningen till det system som förvaltas av AG2R inte utgör hinder mot att företag tecknar en kompletterande försäkring för det fall de önskar bevilja sina anställda bättre försäkringsvillkor, förefaller inte vara helt avgörande. Teckningen av en sådan kompletterande sjukvårdsförsäkring är dyrare för företag inom den berörda branschen än en alternativ anslutning som möjliggjorts inom ramen för en eventuell dispens från anslutning för företag som redan säkerställer sina anställda mer omfattande garantier än de som det system som förvaltas av AG2R ger.

100. För att utesluta ett eventuellt missbruk har den tyska och den franska regeringen samt kommissionen åberopat artikel 86.2 EG. Dessa parter anser framför allt att de skäl som anges i punkterna 102–111 i domen i det ovannämnda målet Albany kan överföras på omständigheterna i målet vid den nationella domstolen.

98. I handlingarna i målet finns emellertid ingenting som styrker Beaudouts påstående, som upprepats vid förhandlingen vid domstolen, att de garantier som den försäkring som tecknats den 10 oktober 2006 erbjuder är mer omfattande än de som ges inom ramen för det system som förvaltas av AG2R.

101. Jag ansluter mig till denna bedömning.

99. Den uppgift som ankommer på den hänskjutande domstolen och inte på EU-

102. Vad för det första gäller uppdraget av allmänt ekonomiskt intresse som ett organ såsom AG2R tilldelats ska det erinras om att artikel 86.2 EG, genom att under vissa omständigheter tillåta undantag från fördragets allmänna regler, avser att förena medlemsstaternas intresse av att använda vissa företag som instrument för sin ekonomiska eller sociala politik med Europeiska unionens intresse

av att konkurrensreglerna och reglerna för den inre marknaden efterlevs.⁵⁵

103. Medlemsstaterna får följaktligen, vid definitionen av de tjänster av allmänt ekonomiskt intresse som anförts vissa företag, beakta mål i sin nationella politik och försöka förverkliga dessa genom att föreskriva skyldigheter och krav för dessa företag.⁵⁶

104. I likhet med domstolens bedömning med avseende på det kompletterande pensionssystemet som var i fråga i domen i det ovannämnda målet Albany, anser jag att det föreligger tillräckliga bevis för att anse att systemet för kompletterande sjukförsäkring som förvaltas av AG2R fyller en väsentlig social funktion och omfattas av kategorin tjänster av allmänt intresse i den mening som avses i artikel 86.2 EG.

105. Genom ovannämnda system skapades, å ena sidan, en hög grad av solidaritet som har de särdrag som redan angetts i punkterna 70–72 i förevarande förslag till avgörande

och således möjliggör ersättning av kostnader för hälso- och sjukvård för en viss yrkesgrupp vars låga inkomster skulle kunna utgöra ett hinder för tillgången till sjukvård, särskilt på grund av det ökade problemet, som betonats av kommissionen, med arvoden för hälso- och sjukvård som överstiger de avgifter som ska betalas tillbaka genom det obligatoriska grundläggande systemet, å andra sidan, särskilda begränsningar som följer av lag för ett försäkringsbolag såsom AG2R. Såsom den franska regeringen påpekat och med förbehåll för den hänskjutande domstolens bedömning, kan ett sådant organ varken underlåta att säkerställa garantierna eller häva anslutningen av ett företag till följd av att avgifter inte betalats med tillämpning av artikel L. 932-9 femte stycket i lagen om social trygghet. Dessutom fortsätter garantierna att gälla enligt artikel L. 932-10 i ovannämnda lag, om ett skyddsförfarande, ett förfarande för företagskonstruktion eller ett likvidationsförfarande inleds med avseende på företag inom den berörda branschen.

106. Dessutom framgår av rättspraxis att det inte är nödvändigt att den ekonomiska balansen – eller den fortsatta verksamheten i ett företag som har anförtratts att tillhandahålla tjänster av allmänt ekonomiskt intresse – hotas, för att villkoren för att tillämpa artikel 86.2 EG ska vara uppfyllda. Om det inte föreligger några omtvistade rättigheter är det tillräckligt att företaget hindras från att fullgöra de särskilda uppgifter som det har tilldelats, såsom dessa preciseras genom de skyldigheter och krav som åvilar företaget, eller att dessa rättigheter måste vidmakthållas för att rättighetshavaren under godtagbara ekonomiska villkor ska kunna fullgöra de

55 — Se, för ett liknande resonemang, dom av den 19 mars 1991 i mål 202/88, Frankrike mot kommissionen (REG 1991, s. I-1223; svensk specialutgåva, volym 11, s. 97), punkt 12, av den 23 oktober 1997 i mål C-159/94, kommissionen mot Frankrike (REG 1997, s. I-5815), punkt 55, och domen i det ovannämnda målet Albany, punkt 103.

56 — Se, för ett liknande resonemang, domarna i de ovannämnda målen kommissionen mot Frankrike, punkt 56 och Albany, punkt 104.

uppgifter av allmänt ekonomiskt intresse som denne har tilldelats.⁵⁷

107. Det saknas följaktligen stöd för Beaudouts argument att införandet av ett system, enligt vilket dispens från anslutning är tillåten, inte äventyrar den ekonomiska balansen i det organ som ansvarar för förvaltningen av systemet för kompletterande sjukförsäkring som införts genom tilläggsavtalet och utvidgats av de offentliga myndigheterna.

108. Det är däremot troligt att om det organ som ansvarar för förvaltningen av systemet för kompletterande sjukförsäkring får den exklusiva rättighet som den tilldelats upphävd, bland annat genom införandet av ett system med dispens från anslutning till förmån för andra försäkringsgivare, såsom Beaudout önskat, tvingas nämnda organ täcka en större del "högrisker". Detta i sin tur innebär att storleken på de avgifter som ska betalas inom ramen för detta system höjs⁵⁸, så att nämnda organ följaktligen inte kan säkerställa att det tilldelade uppdraget fullgörs under godtagbara ekonomiska villkor.

109. På grund av den höga grad av solidaritet som råder inom det system för kompletterande sjukförsäkring som inrättats genom

tilläggsavtalet och som utvidgats av de offentliga myndigheterna, garanterar överflyttningssklausulen – eller med andra ord avsaknaden av dispens från anslutning – att solidaritetsprincipen inte äventyras, genom att en sjukvårdsförsäkring garanteras för samtliga anställda inom denna bransch, som karaktäriseras av små och medelstora företag vilka inte nödvändigtvis kan erbjuda var och en av sina anställda, individuellt, en jämförbar skyddsnivå.⁵⁹

110. Såsom den franska regeringen framhållit i sitt skriftliga yttrande skulle de organ som får förvalta ett sådant system, i avsaknad av en sådan överflyttningssklausul, avskräckas från att tillhandahålla kompletterande hälso- och sjukvårdstjänster om de var tvungna att täcka majoriteten "högrisker" medan "låg-risker" fortsätter att täckas av andra företag. Genomförandet av de mål som eftersträvas av arbetsmarknadens parter vid inrättandet av ett sådant system som grundar sig på ömsesidig riskfördelning på branschnivå omfattas således.

111. Jag anser följaktligen att den ensamrätt som ett organ som ansvarar för förvaltningen av ett system för kompletterande sjukförsäkring, såsom det som är aktuellt i målet vid den nationella domstolen, har kan motiveras på grundval av artikel 86.2 EG.

57 — Se, bland annat, domarna i de ovannämnda målen kommissionen mot Frankrike, punkterna 95 och 96, och Albany, punkt 107.

58 — Se, analogt, domen i det ovannämnda målet Albany, punkt 108.

59 — Enligt uppgifter som lämnats av den franska regeringen sysselsätter mer än 90 procent av de franska bagerierna mindre än 10 anställda.

112. Mot bakgrund av dessa omständigheter föreslår jag att domstolen besvarar den andra delen av tolkningsfrågan så att artiklarna 82 EG och 86 EG inte utgör hinder för att de offentliga myndigheterna ger en försäkringsinstitution, såsom den i målet

vid den nationella domstolen, ensamrätt att förvalta ett system för kompletterande sjukförsäkring inom en viss bransch, utan att företagen inom nämnda bransch har möjlighet att få dispens från anslutningen till nämnda system.

VI — Förslag till avgörande

113. Mot bakgrund av det ovan anförda föreslår jag att domstolen besvarar frågan från Tribunal de grande instance de Périgueux på följande sätt:

1. Införandet av en bestämmelse om obligatorisk anslutning till ett system för kompletterande sjukförsäkring, i vilken det föreskrivs en anslutning till ett enda organ utan att det finns någon möjlighet för de berörda företagen att få dispens från denna anslutning, omfattas inte av förbudet i artikel 81.1 EG. Artiklarna 10 EG och 81 EG utgör inte hinder för att de offentliga myndigheterna, på ansökan från de organisationer som företräder arbetsgivarna respektive arbetstagarna i en viss bransch, beslutar att göra anslutningen till ett avtal som är resultatet av kollektiva förhandlingar i vilket det föreskrivs en anslutning till ett system för kompletterande sjukförsäkring för samtliga företag inom den berörda branschen obligatorisk.
2. Artiklarna 82 EG och 86 EG utgör inte hinder för att de offentliga myndigheterna ger en försäkringsinstitution, såsom den i målet vid den nationella domstolen, ensamrätt att förvalta ett system för kompletterande sjukförsäkring inom en viss bransch, utan att företagen inom nämnda bransch har möjlighet att få dispens från anslutningen till nämnda system.